

Kesuvos (76b)

כָּל שְׁנוּלָד סִפֵּק בְּרִשּׁוֹתוֹ עָלָיו הָרֵאָזָה — For **this is what Shmuel really said:** ותָּנָא — **The one in whose domain the doubt arose is the one obligated to bring the proof.** ותָּנָא פְּלָה — **And the Tanna of our Mishnah teaches this as well in his ruling concerning a bride.**

The Gemara asks:

מִתִּיבֵי — **They challenged this from a Baraisa** dealing with the laws of *tereifah*: מחט — **A needle that was found in the thick [walls] of an animal's reticulum,** [מצד אחד כְּשֶׁרָה] — if it is visible **from just one side** of the wall, [the animal] is still deemed **fit** for consumption; מִשְׁנֵי צְדָדִין טֵרֵפָה — but if it is visible **from both sides,** [the animal] is deemed a *tereifah*. נִמְצָא עָלֶיהָ קוֹרֵט דָּם — If a **speck of blood was found on [the needle],** בְּדוּעַ שֶׁהוּא לִפְנֵי שְׁחִיטָה — **it is certain that [the puncture] occurred before the animal's slaughter** and the animal is a *tereifah*. לֹא נִמְצָא עָלֶיהָ קוֹרֵט דָּם — If a **speck of blood was not found on it,** בְּדוּעַ שֶׁהוּא לְאַחַר שְׁחִיטָה — **it is certain that [the puncture] occurred after the slaughter,** and the animal is fit for consumption. הוּגְלַד פִּי הַמָּכָה — If a **scab formed over the opening of the wound,** בְּדוּעַ שֶׁשְׁלֶשָׁה יָמִים קוֹדֵם שְׁחִיטָה — **it is certain that the puncture occurred three days before the slaughter;** in that case if the butcher purchased the animal within three days of its slaughter, he is entitled to a refund from the seller. לֹא הוּגְלַד פִּי — If a **scab did not form over the opening of the wound,** so that we cannot tell whether it was already a *tereifah* when the butcher purchased it, הַמּוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרֵאָזָה — **the burden of proof rests on the one who seeks to exact property from the possession of his fellow.]** וְאִי דְלֹא נִהְיָ טַבַּח דָּמִי — **Now according to this ruling of the Baraisa, if the butcher has not yet given the seller his money,** בָּעַל בְּהֵמָה בָּעִי לְאַתּוּמֵי רֵאָזָה וּמְפִיק — **the original owner of the animal would need to bring proof to exact his money from the butcher.** סְפִיקָא בְּרִשּׁוֹת טַבַּח אֵיתִּילִיד — **But why should the burden of proof rest upon the seller?** — **The doubt arose in the domain of the butcher**

The Gemara answers:

דְּיָהִיב טַבַּח דָּמִי — The Baraisa speaks of a case **where the butcher has already given the money** and he now demands a refund. Since the doubt arose in his domain, he must prove his claim to collect.

The Gemara asks:

וּמַאי פְּסָקָא — **But what makes this clear-cut?** Why does the Tanna state his ruling in a way that assumes that butchers pay immediately upon taking an animal?

The Gemara answers:

סְתָמָא דְּמִילְתָּא — **In general,** כַּמָּה דְּלֹא נִהְיָ אֵינִישׁ זֵוִי — **as long as one person [i.e. buyer] does not hand over money,** לֹא נִהְיָ אֵינִישׁ חִינְתָּא — **the other person [the seller] does not hand over the animal.** The Baraisa therefore states its ruling in a manner that assumes that the butcher already paid for the animal.

ספק מתי נעשית הבהמה טריפה

שלחן ערוך (חשן משפט רלב, יא) - המוכר בהמה לחבירו לטבחה ושחטה ונמצאת טרפה, אם נודע בודאי שהיתה טריפה כשלקחה, כגון שנקבו בית הכוסות והוגלד פי המכה שאז ידוע שיש לו ג' ימים שניקב, אם קנה תוך ג' ימים הוי מקח טעות וצריך להחזיר הדמים. ואם לא קנאה תוך ג' ימים או שקנאה תוך ג' ימים ולא הוגלד פי המכה דאז הוי ספק אם ניקב תוך ג' אם לאו, על הלוקח להביא ראיה. ואם לא, יפסיד ויתן הדמים אם הם עדיין בידו.

חשן אהרן (שם) - דייק המחבר לכתוב שמכר לשחיטה דוקא, ובכי האי גונא דוקא מחויב המוכר להחזיר כל המעות שקבל ואין הלוקח צריך לשלם פחת שפחת בשחיטה, מה שאין כן כשמכרו לחרישה, נהי דגם בזה חשיב מום דטרפה כמום במקח והמקח בטל, אבל הלוקח צריך לשלם פחת שפחתו בשחיטה, דלא היה לו הרשות לשוחטו.

אבני החושן (רכד, ב) - בא לידי כמה פעמים משפט בין סוחרי הבהמות שהדין בערכאות אם מתה הבהמה אחר המכירה מביא עדות מרופא אשר ממונה על זה לבדוק הבהמות איך שבדקה והיה לה חולי מכבר ונאמן בערכאות אפילו עד ששה חדשים ומחויב המוכר להחזיר המעות שלקה... כיון דבמשפט ערכאות כן הוא ואין בנו כח להעמיד הדין על תילה בעו"ה להיות הכל צייתין לדין ישראל אם כן י"ל דאדעתא דהכי ועל תנאי זה מכר.

ספק מתי התליעו הגבינות

שלחן ערוך (חשן משפט רלב, טז) - ראובן שמכר לשמעון גבינות, ולאחר שלשה ימים פתחם ומצאם מרוקבות ריקבון, ישאלו לעושי גבינות בכמה זמן ראוי לבא ריקבון ועיפוש כזה. אם יאמרו שנעשה הריקבון בבית המוכר נמצא שהיה מקח טעות, ואם הדבר ספק המוציא מחבירו עליו הראיה.

בית יוסף (שם) - דין זה נלמד מדין המוכר פרה לחבירו ושחטה ונמצאת טריפה שנתבאר בסמוך. [והיינו שהלוקח צריך לשלם אם לא יביא ראיה].

סמ"ע (רלב, לה) - וממילא אם המעות עדיין ביד לוקח והמוכר בא להוציא מידו המעות עליו הראיה. ולא דמי למוכר לחבירו בהמה לשוחטה ונמצאת טריפה ואין ידוע אם קודם הקנייה או אחר הקנייה נטרפה דפסק הטור והמחבר בסעיף י"א דעל הלוקח להביא ראיה ואם אין לו ראיה מוציאים המעות מידו, דשאני התם דמעמידין הבהמה על חזקתה וסתם בהמה אינה נטרפת וברשות הלוקח נעשה הספק אמרינן כאן נמצא כאן נתהוה המום. מה שאין כן גבינות דאין להם חזקה דרוב גבינות כשנתיישנו דרכן להתליע.

נתיבות (שם) - שאני התם דיש לבהמה חזקת הגוף מה שאין כן בגבינה דהכא שדרך להתליע ואין לו חזקה. חזון איש (ליקוטים י, ה) - כיון דהריעותא מצויה הרבה לא אמרינן כל שנולד הספק ברשותו עליו הראיה דלא מקרי נולד ברשותו.

שב שמעתתא (ב, ד) - לאו בתורת חזקה אתינן עלה אלא משום דאין מחזיקין ריעותא מרשות לרשות, והוה ליה כאלו לא נולד ריעותא כלל ברשות המוכר, וכנאבדה הבהמה דאין מקום ספק לומר אימר טריפה היתה. (ב, ט) - וכיון דגבינות דרכן להתליע ומצוי בהם התלעה, אם כן נהי דריעותא דעכשיו התליעו לאו ריעותא ומשום דאין מחזיקין מרשות לרשות ואפילו הכי חיישינן לעצם התלעה דשכיח טובא בגבינות... דהריעותא הוא בעצמן.

משפט שלום (שם) - מצאתי גם בדברי חמודות שדחה דברי הסמ"ע בזה... ואף דמשמע שלא החליט כל כך מכל מקום כיון שגם דעת רדב"ז נראה כן נראה כן עיקר.

ספקות אחרות

דברי מלכיאל (ח"ג קסד, הובא בפתחי חושן יב, סקפ"ג) - לא מסתבר לומר שמורה שעות מיקרי דרכו להתקלקל, ובפרט במום כזה שאינו עומד לגמרי רק לפעמים עומד, בודאי אין דרכו בכך. [ושעון חדש הוא בחזקת מתוקן שרוב שעונים חדשים אינם מקולקלים, ע"ש].

חזון איש (ליקוטים י, ה) - גם במת החמור אם היה זקן או חולה שנסתפקו כבר בקיומו אם הפרה בידו אין מוציאים ממנו, ואם הפרה ביד בעל הפרה אין מוציאים ממנו.

כסף קדושים (שם) - תפילין שנבדקו ונמצא בהם פסול והקונה תובע מהסופר או ממי שמכר לו, כל שניכר שהפסול הוא מתחלת כתיבה הרי פשיטא שצריך להחזיר לו המעות. אך פסול שאפשר שנעשה הטשטוש או המחק מחמת היישון נראה שהסופר יכול גם להוציא המעות מהקונה מצד כאן נמצא כאן היה. [ועל פתחי חושן יב, סקצ"ב מה שמקשה עליו. ועל משפט שלמה ח"ד סי' כה].